

היום נלמד בעזרת ה':

במות דף יז

א"ר יוחנן וכולן לפסול: כל בני המקומות הללו יש לחשוש שהם ממזרים, לפי שנטמעו בנות עשרת השבטים בעובדי כוכבים ובניהם נחשבים כישרואלים, ובניהם לא נזהרו ונשאו כל אחד מהם את אחותו או את בתו ונמצא שרוב בניהם ממזרים.

כעת הגמ' חוזרת לדברי רב יהודה לעיל בשם רב אסי (בעמ' הקודם) שנכרי שקידש אשה ישראלית בזמן הזה אנו חוששים שמא הוא מעשרת השבטים שנשאו נשים נכריות, והוא סבר שישראל הבא על הנכרית הוולד הוא ישראל ממזר, ואם הבן הנולד להם קידש אשה הרי שקידושו קידושין ואשתו צריכה גט.

ממשיך רב יהודה ואומר: לאחר פטירת רב אסי באתי לפני שמואל ואמרתי לו את דברי רב אסי הנ"ל, ואמר לי שמואל והרי נאמר "וְלֹא תִתְחַתְּנוּ בָּם בְּתוּךְ לֹא תִתְּנוּ לְבָנוּ וּבָתוּ לֹא תִקַּח לְבָנָהּ. כִּי יִסִּיר אֶת בְּנֵהּ מֵאֶרְצֵנוּ..." , ומכך שנאמר "כי יסיר" משמע שזה לא הולך על "ובתו לא תקח לבנה", שא"כ היה על הפסוק לומר "כי יסיר" כלומר שאם תתן את בתו של הנכרי לבנך הרי שבתו הנכרית תסיר את "בנך" (= בן בנך הנולד מהם) מאחרי, וא"כ מוכח שאם בנך נשא נכרית אין הבן הנולד מהם נקרא "בנך" (= ישראל) אלא הוא נכרי. מכל הנ"ל עולה שישראל הבא על הנכרית הוולד נכרי גמור ואין מה לחשוש לקידושו, וזה שלא כדברי רב אסי.

קושיא על שמואל: והרי יש את בנות ישראל ששבו אתם הנכרים והולידו מהם בנים, ואמר רבינא נאמר "וְלֹא תִתְחַתְּנוּ בָּם בְּתוּךְ לֹא תִתְּנוּ לְבָנוּ וּבָתוּ לֹא תִקַּח לְבָנָהּ. כִּי יִסִּיר אֶת בְּנֵהּ מֵאֶרְצֵנוּ..." ומכך שנאמר "כי יסיר" ולא "כי יסיר" הרי שזה הולך על "בְּתוּךְ לֹא תִתְּנוּ לְבָנוּ", כלומר שאם תתן את בתך לבנו של הנכרי הוא יסיר את בנך (= בן בתך הנולד מהם) מאחרי, מוכח שאם בתך התחתנה עם הנכרי הוולד נקרא "בנך" (= ישראל), וא"כ יש לחשוש לקידושי הבנים שנולדו מהישראליות שהתחתנו עם הנכרים.

תירוץ: קבלה בידינו שאותן בנות עשרת השבטים נעשו עקרות ולא התעברו מהנכרים.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

איכא דאמרי: יש אומרים שכשרב יהודה אמר את דברי רב אסי לפני שמואל אמר לו שמואל שבית דין שבאותו דור עשה את עשרת השבטים כעובדי כוכבים גמורים, ולכן גם אם הוא מבני עשרת השבטים הרי שקידושיו כקידושי נכרי ולא חוששים לקידושיו.

עתידין ישראל לעשות יום טוב כשתחרב תרמוד, משום שהם ממזרים ומוטמעים בישראל וגורמים להרבות פסולים בעם ישראל.

אכפולי הוא דמכפל: באמת תרמוד ותמוד הם אותה עיר, ואכן היא נחרבה, אלא שהיא לא נחרבה כולה, וכשנחרבה מצד זה בנו אותה מצד אחר, וכשתחרב כולה יעשו יו"ט.

יתיב רב המנונא וכו': רב המנונא היה יושב לפני עולא והיה מקשה לו קושיות. אמר עולא על רב המנונא - מה גדול האיש ומה רב כוחו אם לא היה גר ב'הרפניא' שבני המקום אינם מיוחסים. התבייש רב המנונא. אמר לו עולא - למי אתה נותן את מס הגולגולת? ענה לו רב המנונא - לעיר הנקראת 'פום נהרא', אמר לו עולא - א"כ אתה מ'פום נהרא' ואיך מבני 'הרפניא'.

שהכל פונים בו: כל הפסולים שלא מוצאים אשה פונים והולכים לשם.

והיא עמוקה **משאול:** הרפניא רעה יותר מגיהנום, לפי שלירדי הגיהנום יש תקנה, שנאמר "מִיַּד שְׂאֵל אֶפְדִּים מִמֶּנָּה אֶגְאֵלם", אבל לפסולי הרפניא אין תקנה.

פסולי דהרפניא הוא בגלל שהיא קרובה למקום הנקרא מישון והיו מתערבים בה פסולי מישון, ופסולי מישון הוא משום שהיא קרובה לתרמוד. פסולי תרמוד פסולים בעצמם משום עבדי שלמה (= כמבואר לעיל טז):

קבא רבא וקבא זוטא: כל הפסולים הגדולים והקטנים מתגלגלים ויורדים לשאול, ומהשאול לתרמוד (= כפי שביארנו לעיל - שהשאול יותר גבוה מתרמוד, לפי שלירדי גיהנום יש תקנה אבל לפסולים הללו אין תקנה).

הדרך שלך חמש עשרה נשים

פרק שני. משנה: למדנו במשנה בתחילת המסכת שאשת אחיו שלא היה בעולמו אסורה עליו כדין אשת אח שלא במקום מצווה, וממילא פוטרת אף את צרתה וצרת צרתה מייבום וחליצה. **המשנה מבארת כיצד:**

ראובן ושמעון אחים < ראובן נשא את שרה ושמעון נשא את רבקה > ראובן מת ללא בנים < שרה נופלת לייבום לפני שמעון (שעדיין לא ייבם אותה) > לראובן ושמעון נולד אח ושמו לוי < שרה אסורה על לוי משום אשת אחיו שלא היה בעולמו > שמעון מייבם את שרה < שמעון מת ללא בנים > כעת שתי נשותיו של שמעון (= רבקה ושרה) נופלות לייבום לפני לוי. במקרה זה הראשונה שהתייבמה לשמעון (= שרה) פטורה מייבום מלוי משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, שהרי היא אסורה עליו מחמת אחיו ראובן שמת לפני שהוא (= לוי) נולד, והשניה (= רבקה) אסורה ללוי משום שהיא צרתה של שרה.

עשה בה מאמר: אבל אם שמעון לא ייבם את שרה אלא עשה בה 'מאמר' (= קידושין בכסף או שטר) ואח"כ מת, השניה (= רבקה) חולצת לפי שהיא אינה נחשבת ממש כצרתה של שרה, ולכן אינה נפטרת לגמרי מדין צרת ערווה, אבל אינה מתייבמת לפי ש'מאמר' קונה במקצת והיא צרת ערווה מדרבנן.

גמרא: מאן דתני ראשונה לא משתבש: מי ששונה כלשון משנתנו 'הראשונה יוצאה משום וכו' והשניה משום' דבריו נכונים, וגם מי ששונה להיפך 'השניה יוצאה משום וכו' והראשונה משום' דבריו נכונים. מי שקורא ליבמה 'ראשונה' מתכיון שהיא הראשונה שנפלה לייבום לפני לוי עוד בנישואין של אחיו הגדול ראובן, והשניה היא הצרה שלה שנופלת עליו לייבום במיתת שמעון.

ואילו הקורא ליבמה 'שניה' כוונתו שהיא התייבמה לשמעון כאישה שניה לאישה הקודמת שהיתה לו, ואילו צרתה היא האישה הראשונה שהיתה לו.

הגמרא מקשה על הסבר זה שהרי יתכן ששמעון לא היה נשוי קודם והיבמה היתה אשתו הראשונה? ומביאה הסבר אחר: 'שניה' בנישואין כלומר שהתחתנה פעמיים - עם הבעל הראשון ועם אחיו, ואילו צרתה התחתנה רק פעם אחת.

אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא: מה המקור שאין באשתו מצות יבום?

'יחדיו' - מיוחדים בנחלה: שאח אחד יורש את אחיו (אם מת בלא אישה ובנים), וזהו רק באחים מן האב, אבל אח מהאם לא יורש את אחיו, וממילא גם אינו מייבם את אשתו.

אחיה אחיה מבני יעקב: על בני יעקב נאמר שהם 'אחים' ושם כולם היו אחים מן האב.

ולילף אחוה מעריות: נאמר "עֲרֹת אֵשֶׁת אַחִירָה לֹא תִגְלֶה" ואפילו אשת האח מן האם בכלל האיסור.

מאי נפקא מינה.. ושב הכהן ובא הכהן: ישנם שני פסוקים המדברים על בית שיש בו נגע שבא הכהן לראותו. באחד כתוב לשון 'שיבה' ('ושב הכהן') ובשני כתוב לשון 'ביאה' ('ובא הכהן'), ובכל אופן לומדים 'גזירה (=מילה) שווה' זה מזה מכיון שמשמעות העניין שווה. הלימוד הוא שכמו שבפסוק 'ושב הכהן' נאמר שצריך לחלוץ את האבנים לקלף את הטיח ולחזור ולטוח אותו מחדש, כך גם בפסוק השני צריך לעשות כן. לפי זה אין הבדל בין לשון 'אחים' ללשון 'אחיר', מכיון שמשמעות העניין אחד, ואפשר ללמוד זה מזה.

הגמרא מתרצת שכאשר ישנה עדיפות טובה יותר ללמוד גזירה שווה, עדיף ללמוד ממנה.

ולילף אחוה אחוה מלוט: ואם כן תתיבם הדודה אשת אחי האב לאחיין – כמו שאברהם נקרא 'אחיו' של לוט אחיינו?

הגמרא מתרצת שלומדים מבני יעקב משום שהמילה 'אחים' שם מופנית לגזירה שווה כי היא מיותרת.

ואצטריך: את שני הלימודים בפסוק של יבום 'פִּי יִשָּׁבוּ (1) אֲחִים (2) יַחְדָּו'. כי מ'אחים' בלבד היה אפשר ללמוד מלוט, משום שבאמת (=לאיי) גם בלוט המילה 'אחים' מיותרת לגזירה שווה, ועל זה מלמד 'יחדיו' - דוקא המיוחדים בנחלה כלומר שירשים ביחד אותה נחלה, ולא דוד ואחיין שאין להם ירושה משותפת.

מאיך אם היה כתוב רק 'יחדיו' היה מקום לומר שדוקא אחים המיוחדים גם באבא וגם באמא דהיינו בני אב ואם יש בהם יבום, ולכן צריך את הגזירה שווה 'אחים' מבני יעקב ללמד שאחים מהאב מייבמים אפילו שלא מאותה האם.

והא מהיכי תיתי: מדוע שנחשוב שיש צורך גם באם משותפת, והרי ביבום יורש היבם את נכסי אחיו המת (ככתוב "יקום על שם אחיו המת") והרי האחים מהאב יורשים זה את זה ולא אחים מן האם?

הגמרא מתרצת שבגלל שיבום הוא חידוש שמתירים לערוה להתחתן עם היבם, היינו סבורים שדוקא באחים מאב ואם גם יחד יהיה יבום – לולי הגזירה שווה של 'אחים' אחים'.

הסוגיא הבאה עוסקת 'בזיקה' שבין ה'שומרת יבם' (האישה הזקוקה להתייבם) לבין ה'יבם' (אחי בעלה שמת). נחלקו הדעות האם ה'זיקה' נחשבת כקידושין או לא.

שומרת יבם שמתה: אם מת אחיו ונפלה לפניו אשתו ליבום, ומתה קודם שייבם אותה – מותר לו להתחתן עם אימה שלה, ולא נחשב הדבר כאילו הוא מתחתן עם חמותו. מכיון שסובר רב הונא 'שאין זיקה' והיבמה לא נחשבת כארוסתו.

ולימא הלכה כדברי האומר 'אין זיקה': שכבר נחלקו בדבר התנאים להלן (דף מא' עמוד א'), ומדוע לא אמר רב הונא בפירוש שהלכה כדעת הסובר שאין זיקה?

הגמרא מתרצת. המחלוקת שם היא בשני יבמים. דהיינו שני אחים שנפלה לפניהם יבמה (של אחיהם השלישי שמת) והלך אחד האחים וקידש את אחותה של היבמה, ועכשיו היבמה נופלת לפני אחיו. לדעת רבי יהודה בן בתירא עדיין אסור לאח שקידש את אחותה של היבמה לכנס אותה, מכיון שעדיין יש לו זיקה עם היבמה ונחשב הדבר כאילו הוא מתחתן עם אחות אשתו, עד שיכנס אחיו את היבמה ואז תפקע הזיקה שלו איתה. אבל לדעת רבנן מותר לו להתחתן עם האחיות מכיון שאין זיקה.

היה מקום לחשוב שדוקא בשני אחים סוברים רבנן שאין זיקה כי לא ברור הדבר מי ייבם את היבמה. אבל במקום שיש רק אח אחד גם רבנן יודו שיש זיקה כי ודאי שהיא עומדת להתייבם עם האח היחיד, וממילא במקרה כזה עם מתה היבמה קודם שכנסה אסור להתחתן עם אימה. ולכן חידש רב הונא שגם בזה אין זיקה.

ולימא הלכה כדברי האומר וכו': והרי זו כבר דעתו של רבי עקיבא שאין זיקה אפילו ביבם אחד, והיה צריך לומר רב הונא שהלכה כמותו? דברי רבי עקיבא נאמרו לענין הפרת נדרי שומרת יבם שהיבם האמור ליבם אותה אינו מפר את נדריה אפילו במקרה שיש רק יבם אחד.

הגמרא מתרצת שהיינו חושבים שמותר ליבם לקדש את אימה של השומרת יבם אפילו כשהיא בחיים, שאז היה מבטל את מצות היבום, שהרי אסור להתחתן עם אישה וביתה. ולכן אמר רב הונא בפירוש 'שומרת יבם שמתה' מותר באימה'.